

Lydia

Periodethema: Paulus op reis
Handelingen 16: 9-24

a. Een hart geopend (Hand. 16: 9-15)

UITLEG VAN DE TEKST

In het voorafgaande is er verwijdering ontstaan tussen Paulus en Barnabas (Hand. 15: 39). Paulus trekt verder met Silas (wat 'bosachtig' betekent). Samen zijn ze door Syrië en Cilicië gereisd. Zo komen ze in Klein-Azië. In Derbe en Lystre ontmoet hij Timotheüs (wat 'God vererend' betekent) die zijn reisgezel wordt (vers 1 en 3). Waar ze ook komen, het evangelie vindt ingang.

Dan gebeurt er iets bijzonders (vers 6). De Heilige Geest verhindert hen te spreken in Asia (een Romeinse provincie ongeveer gelijkvallend met het huidige Turkije). Ook staat de Geest hen niet toe naar Mysië of Bythinië te reizen. Hoe dat precies gebeurd is, weten we niet. In ieder geval heeft het reisgezelschap geweten dat de Heilige Geest hen tegenhield. Zo reizen ze door naar Troas. Die nacht (vers 9) ontvangt Paulus een visioen (Gr. orama wat een Goddelijk gezicht of visioen aanduidt). Hij ziet een man uit Macedonië ('uitgestrekt land'). Deze smeekt hem: 'Kom over in Macedonië en help ons.' Paulus reageert onmiddellijk (vers 10). Hij twijfelt er niet aan dat dit gezicht van de Heere komt. Ze zoeken naar de eerste gelegenheid om de oversteek te maken. Opvallend is dat duidelijk vanaf dit moment Lukas (de schrijver) zelf meereist, want hij vertelt in de 'wij-vorm'. De conclusie van het gezelschap is dat de Heere hen roept om nu in Macedonië het evangelie te gaan verkondigen. Ze steken over van Troas (vers 11) naar Samothrace, een eiland in de Egeïsche zee. De volgende dag varen ze verder naar Neapolis (letterlijk; nieuwe stad).

Zo zetten ze voor het eerst voet in Europa. Vandaar gaan ze door naar Filippi (vers 12). Filippi werd gesticht in 350 voor Christus. In 146 voor Chr. werd Macedonië een Romeinse provincie en kwam dus ook Filippi onder Romeins bestuur. In 42 voor Chr. wordt het een Romeinse kolonie. Toen Octavianus (de latere keizer Augustus) Antonius overwon, kregen veel veteranen hier een plaats. Het bezat de status van een Romeinse stad. In deze stad besluiten ze een aantal dagen te blijven. Zoals op meerdere zendingsreizen (Zie Hand. 17-19) zoekt Paulus eerst aansluiting bij de Joodse gemeenschap ter plaatse (vers 13). Op de sabbat gaan ze naar de rivier (de Gangitis) buiten de stad, waar men samenkwam om te bidden. In de stad is duidelijk geen synagoge. Dat kan er op duiden dat er geen tien Joodse mannen aanwezig waren (die zijn nodig om een synagoge te kunnen stichten).

Het water van de rivier kon gebruikt worden voor de voorgeschreven wassingen. Vermoedelijk zijn er vooral vrouwen voor het gebed aanwezig. Daar wordt, voor het eerst in Europa, het evangelie verkondigd. Het zijn niet allemaal Joodse vrouwen (vers 14). Daar is ook Lydia ('moeite'), een vrouw die God diende (in het Grieks sebomene tot Theon wat betekent 'vrezende God'). Ze is iemand die behoort tot de Godsvrezenden, dat zijn niet-Joden die geloven in de God van Israël. Ze is purperverkoopster in Thyatira (geur van droefenis). Later zal de Heere Jezus een brief voor deze stad dicteren aan Johannes (Openb. 2: 18). Ze 'hoort' wat er wordt gezegd. Ze luistert er echt naar. Dat komt omdat haar hart openstaat. Haar hart staat open, omdat de Heere (Kurios) haar hart geopend heeft. Daarom slaat ze acht (in het Grieks prosechoo wat letterlijk betekent 'wat je hebt tot je nemen') op wat Paulus zegt.

Dat de Heere (Kurios) haar hart opent, betekent dat ze zich ook onder Zijn gezag stelt. 'Horen' is ook gehoorzamen. Heel de geschiedenis laat de werkende hand van God zien. De Heilige Geest hield het reisgezelschap tegen. Ze mochten niet verder Azië in. Ze moesten de oversteek maken naar Europa. Daar ontmoeten ze een vrouw bij wie de Heere het hart heeft geopend. Het is allemaal het werk van God Zelf. Ook wij horen vaak zonder echt te luisteren. We horen wel woorden, maar ze komen vaak niet tot aan ons hart. Ze gaan aan ons voorbij. Totdat de Heere het hart opent en de woorden gaan spreken in ons leven. Dit 'acht nemen' betekent dat ze geloof hecht aan het evangelie en er gehoor aan geeft. Daarom wordt ze ook gedoopt (vers 15). Na de eerste stappen van het evangelie in Europa, zien we hier de eerste gedoopte. Overigens, niet alleen Lydia wordt gedoopt, maar ook haar 'huis'. Daarmee wordt heel haar huishouding aangeduid. Het kan gaan om familie, maar ook om knechten en zelfs slaven. Zoals in het Oude Testament Abraham werd besneden 'en zijn huis' (Gen. 17: 23v), zo dopen in het Nieuwe Testament de apostelen mensen 'en hun huis'. Dezelfde lijnen van het verbond worden in het Nieuwe Testament getrokken als eerder in het Oude Testament. Lydia vraagt Paulus en Silas dringend om bij haar te blijven. Als ze tot de conclusie zijn gekomen dat ze trouw is aan de Heere, mag ze hen ook vragen om te blijven. Ze dwingt (Gr. parabiazomai) hen. We mogen dat positief duiden. Lydia wil dat deze mannen blijven, zodat ze meer kan horen van de dingen die haar hart verwarmd hebben.

TER OVERWEGING

- God Zelf leidt het evangelie naar Europa. Met de komst van de Heilige Geest is het evangelie de wereld in gegaan. Het is ook in Europa gekomen. Het kwam ook in Nederland. We hebben het ontvangen. Alleen door de Heilige Geest is het Woord gebleven en is er een kerk. Met de kinderen mogen we danken dat de Heere het Woord ook aan ons gegeven heeft.
- Paulus begint bij de Joden. Niet alleen hier, maar ook op andere plaatsen in het boek Handelingen zien we dat. God is trouw aan Zijn verbond. Paulus laat die trouw zien door bij het Joodse volk te beginnen. Waar de Heere trouw blijft aan het Joodse volk, moeten wij dat ook zijn.
- De Heere geeft dat het hart van Lydia openstaat voor de woorden van Paulus. Lukas schrijft de bekering van Lydia toe aan de Heere. Niet aan Paulus en zijn overredingskracht. Niet aan Lydia en haar bereidheid om te horen. De Heere ontvangt de eer. Zo mogen wij de Heere eren voor ieder mens dat gehoor geeft aan het Woord. Zo mogen wij de Heere bidden dat ook wij zullen 'horen'.
- Lydia wordt gedoopt en haar huis. Volstrekt in lijn met het Oude Testament verbindt God Zich aan de gelovigen en hun 'huis'. We hoeven niet bang te zijn wanneer we kinderen ten doop houden. Zoals Abraham heel zijn huis heeft besneden, Lydia en heel haar huis werden gedoopt, zo mogen we heel 'ons huis' naar het doopvont dragen. God rekent ze erbij.
- Lydia verlangt dat ze zullen blijven. Je proeft dat ze meer wil horen van deze mannen. Willen wij dat zij bij ons blijven die ons van de Heere vertellen? Of is het snel teveel? Mogen ze wel gaan? Duurt het zondagsschooluur wel erg lang? Met de kinderen mogen we bidden om het verlangen van Lydia. Als de Heere het bij haar heeft gewerkt, wil Hij het bij ons ook doen.

GELOOFSLEER

In de Heidelbergse Catechismus, zondag 23 en 25, wordt beleden dat het de Heilige Geest is Die ons het geloof schenkt. Hij doet dat door het evangelie, vooral door de verkondiging daarvan. Zie voor Bijbelse argumenten voor de 'huisdoop'/kinderdoop zondag 27, vraag 74.

b. Het meisje met een waarzeggende geest (Hand. 16: 16-24)

Wanneer zij opnieuw op weg gaan naar de gebedsplaats worden zij gevolgd door een meisje, een slavinnetje, dat een waarzeggende geest heeft en om die reden door haar meesters wordt uitgebuit. Dit meisje werd door een boze geest gebruikt als spreekbuis van het occulte (vers 18). Het bezeten meisje volgt hen en roept hen luid na. Wát het meisje roept, is waar: zij zijn dienaren van de allerhoogste God, die de weg tot verlossing verkondigen. Wie denkt niet aan de geschiedenis uit de evangeliën waar een boze geest vertelt Wie Jezus is: Hij is de Zoon van God, de Allerhoogste (Mark. 5: 7 en Luk. 8: 28). Boze geesten bezitten blijkbaar kennis die feitelijk correct is. De duivel hoeft echter geen reclame te maken voor de Zaligmaker. De Heere Jezus maakt Zich op Zijn eigen wijze bekend. Na een eerste overwinning van Gods Rijk (de bekering van Lydia en haar huis) zet de tegenpartij de aanval in door middel van een jong meisje in de macht van een boze geest. Als het meisje hen vele dagen blijft lastigvallen, richt Paulus zich 'verontwaardigd' tot de boze geest en gebiedt hem uit haar weg te gaan. Dit gebeurt direct. Paulus ervaart de woorden van de boze geest als een belemmering voor de evangelieverkondiging in Filippi. Paulus laat er geen twijfel over bestaan dat zijn evangelie uit een andere bron voortkomt dan de woorden van het meisje.

Paulus beroept zich niet op zijn eigen gezag, maar spreekt de boze geest aan 'in de Naam van Jezus Christus'. Voor die Naam moeten de boze geesten wijken. Paulus handelt hier in navolging van de Heere Jezus. De eigenaars van het meisje zijn niet blij. Met de boze geest is ook hun bron van inkomsten verdwenen. De eigenaars laten het er niet bij zitten. Zij slepen Paulus en Silas voor de rechtbank. Het is opvallend dat de beschuldigers zich tegen het Joodse geloof richten (vers 20 en 21). Dat kan te maken hebben met het feit dat alleen Paulus en Silas gevangen werden genomen. Lukas was mogelijk een Griek en Timotheüs een half-Griek. Paulus was een Romeins burger, maar evenals Silas was hij een Jood. Daarbij zullen zij als leiders zijn gezien. Het kan ook zijn dat Lukas en Timotheüs er niet bij waren. De 'wij'-passage eindigt immers in vers 17. Christenen werden aanvankelijk als een Joodse sekte gezien.

Paulus en Silas worden naar de markt gesleept. De markt was niet alleen het handelscentrum van de stad, maar ook de plaats waar de overheid en de rechtspraak zetelden. Daar verschijnen zij voor de overheidsbeambten. Daarna worden zij naar de hoogste regeringsbeambten in Filippi gebracht, die belast waren met het bestuur en de rechtspraak van de stad. Dat een aanklacht wegens het uitdrijven van een demon bij de Romeinse overheid geen kans van slagen zou hebben, ligt voor de hand. Daarom worden zij beschuldigd van oproer. Dat is een aanklacht waar de Romeinse autoriteiten gevoelig voor waren (Luk. 23: 5; Hand. 17: 6-7 en 25: 5-12). Door een tegenstelling te creëren tussen 'zij die Joden zijn' en 'wij die Romeinen zijn' krijgt het hele gebeuren een sterk anti-Joods karakter. Het Jodendom werd in het Romeinse rijk als godsdienst weliswaar getolereerd, maar het was ten strengste verboden activiteiten te ondernemen die indruisten tegen de Romeinse offercultus en die de staat in gevaar brachten. De zeden die door Paulus en Silas verkondigd worden, gaan in tegen de Romeinse zeden (of gewoonten). Het woord zede is meestal een religieus begrip en wordt vooral gebruikt in verband met de wetten van Mozes. Die wetten stroken niet met de Romeinse wetten. De te hoop gelopen menigte kiest partij voor de aanklagers en keert zich tegen Paulus en Silas. Vervolgens worden ze op last van de oversten gezeseld. Hun kleren werden afgescheurd ter voorbereiding op de geseling. Paulus vertelt in 2 Kor. 11 dat hij driemaal is gezeseld. De andere keren zijn ons niet bekend. De geseling was een straf die ten aanzien van Romeinse burgers verboden was zonder een gerechtelijk vonnis. Het is aan de verwarring van het ogenblik te wijten, dat Paulus en Silas, ondanks het feit dat zij Romeinen zijn, zonder vooronderzoek worden gezeseld.

Na de geseling worden Paulus en Silas in de gevangenis gegooid. Een cipier krijgt de opdracht hen te bewaken. De gevangenis was een wachtgebouw met een aantal cellen. De cipier moet hen in verzekerde bewaring houden, zodat ontsnappen niet mogelijk is. De gevangenenbewaarder kwijt zich uitstekend van zijn taak. Om er zeker van te zijn dat Paulus en Silas niet kunnen ontsnappen, bergt hij hen op in de binnenste kerker én sluit hun voeten in een blok. Een blok is een strafwerktuig, dat bestaat uit twee stukken hout met een aantal uitsparingen voor de voeten. De voeten kunnen daarbij wijd uit elkaar gehouden worden, zodat de bewegingsvrijheid van de gevangene uiterst gering is.

TER OVERWEGING

- De duivel toont zijn macht op verschillende manieren. Eén van die manieren is het voorzeggend van de toekomst. Uit de Bijbel blijkt dat elke vorm van waarzeggerij uit den boze is. Ook in deze tijd wordt er op diverse manieren geprobeerd de toekomst te voorspellen. We kunnen denken aan een simpele horoscoop in een tijdschrift of aan waarzegsters op een kermis. Daarnaast toont de duivel zijn macht via het occulte. We moeten afstand nemen van alles wat tegen de wil van de Heere ingaat. De duivel pakt ons in voor we het door hebben.
- De Heere Jezus is machtiger dan de duivel. Hij is gekomen om de werken van de duisternis te verbreken. De Heere Jezus heeft op verschillende momenten duivelen uitgeworpen. Paulus doet dat in deze geschiedenis in de Naam van Jezus. Ook in deze tijd zien we dat de duivel het veld moet ruimen als de Heere Jezus spreekt. Op zendingsterreinen wordt de macht van de duivel nog wel eens gebroken, zodat de macht van Koning Jezus blijkt. Daardoor ontdekken heidenen dat de Heere God is.
- De Heere Jezus heeft gezegd dat Zijn volgelingen ook met haat en vijandschap te maken krijgen. Hier zien we de woorden van de Heere Jezus in vervulling gaan. Als we de Heere Jezus oprecht lief krijgen, zullen we door de wereld gehaat worden. De duivel zal mensen tegen ons opzetten. De Heere heeft echter beloofd dat Hij Zijn volk en kinderen niet loslaat. Hij zal met hen zijn tot aan de voleinding van de wereld.

GELOOFSLEER

In zondag 34 (vraag 94) van de Heidelbergse Catechismus wordt naar aanleiding van het eerste gebod over waarzeggerij gesproken. Zie ook zondag 52 over de zesde bede van het Onze Vader: 'Verlos ons van de boze'. De duivel is machtig, maar God is almachtig.

